

VARSTVENO DELOVNI CENTER

Dajmo duševno prizadetim možnosti za delo

Obnavljanje duševno prizadetih otrok in odraslih oseb je dobilo pri nas šele v zadnjih dveh desetletjih večji razmah, potem ko smo uvedli razvrščanje otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju. Usposabljanje in obnavljanje laže duševno prizadetih otrok poteka v Ljubljani že vrsto let, medtem ko so bili otroci in odrasli z večjo stopnjo prizadetosti prepuščeni družini. Stalna prisotnost duševno prizadetega družino psihično in fizično močno obremenjuje,

prav tako tudi okolje, v katerem živi.

»Tako v svetu kot pri nas, je družba na osnovi opravljenih študij spoznala, da je moč tako z otrokom kot z odraslim človekom s tako stopnjo prizadetosti marsikaj doseči, če ga pravočasno začnemo sistematično, vsestransko in strokovno obravnavati. Dognano je, da ga lahko priučimo življenja v normalnem družbenem okolju, da ga lahko priučimo opravljati najenostavnejša dela na stopnji njegovih duševnih in delovnih zmogljivosti.« nam je hitela pripovedovati defektologinja **Alenka Zupan**, ko smo obiskali varstveno delovni center za duševno prizadete občane v Kržičevi ulici.

»V Ljubljani smo po letu 1960 začeli sistematično usposabljanje duševno prizadetih otrok v vzgojnem zavodu Janeza Levca. Ko so tu otroci dosegli določeno usposobitev za življenje in delo, smo jih premestili v delavnice pod posebnimi pogoji – varstveno delovni center. V center je sedaj vključenih v varstvo z zaposlovanjem 81 varovancev, ki delajo različne izdelke za več delovnih organizacij, in za opravljenemu delu prejemo določeno nagrado. V center pa že tretje leto ne moremo sprejeti novih varovancev, čeprav je že sedaj v delovnem usposabljanju približno 140 otrok, ki jih bodo v naslednjih desetih letih napotili v delavnice pod posebnimi pogoji. Računamo, da bi potrebovali 250 do 300 mest za dnevno varstvo z zaposlovan-

njem ter 180 mest za domsko varstvo, če bi hoteli pokriti potrebe v Ljubljani.« je preudarno povedala Alenka Zupan. Čeprav tako vezna kot republiška ustava zagotavljata tem ljudem socialno varnost, poškodb po raznih nesrečah. Ko pa ta prizadetost nastane, človek s svojim znanjem ne more nanjo vplivati in je tudi ne more prepečiti. »Veseli smo, da je v planskih dokumentih za naslednje sred-

Za duševno prizadete otroke smo poskrbeli, ko pa odrastejo, mora zanje poskrbeti njihova družina

jo zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih prenaša na ramena družine, ki ima duševno prizadetega člana. Družba, ki bi morala prevzeti celovito skrb za te ljudi, nudi materialno pomoč šele tedaj, ko je tudi družina socialno ogrožena. Da bi rešili to vprašanje, je center začel postopek za presojo uskaljenosti prej navedenega zakona z ustava. Duševna prizadetost je trajno stanje in je ne smemo zamenjevati z duševno bolnimi. Vzroki duševne prizadetosti so lahko že pred rojstvom otroka, lahko nastajajo kot posledica raznih obporodnih poškodb, kasnejših bolezenskih stanj in

njeročno obdobje predvideno intenzivnejše prostorsko reševanje in ustvarjanje možnosti zaposlovanja in domske namestitve teh ljudi. Lokacija je zagotovljena na zemljišču, ki ga je centru volila pokojna Antonija Hočevar ob Vodnikovih cesti 56, v Šiški. Zagotovljeno je sofinanciranje objekta in sklenjen samoupravni sporazum o prispevkih SIS. Približno tretjino celotne investicijske vrednosti naj bi prispevali občani s samoprispevkom III, z novogradnjo pa bomo pridobili 120 mest za varstvo z zaposlovanjem in 60 mest za domsko varstvo. Vendar tudi s tem potrebe mesta še ne bodo pokrite,« je dodala Alenka Zupan.

Prvi samoprispevek – naše prvo dejanje, drugi – naša zavest, tretji – naše prepričanje!

Stane Bobnar

STANE BOBNAR, narodni heroj in španski borec: »Samoprispevek kot oblika združevanja sredstev občanov za gradnjo objektov družbenega standarda je v bistvu velik dosežek vzajemne solidarnosti, osnovan in utrjen na svobodnih, ljudsko demokratičnih načelih, ki po svoji obliki širijo prostor za hitrejšo uveljavljanje sistema samoupravljanja. Predvsem pa ima samoprispevek globoko človeško vrednost, saj zbrana sredstva v glavnem namenjamo za varstvo, vzgojo in izobrazbo naših najmlajših. Ti pa so naša skrb in prihodnost naroda. Ne bi smeli biti ozkosrčni, saj ni nič lepšega, kot so razigrani otroci, ki varno preživljajo ure, ko njihovi starši delajo.«

Janez Pavčič

JANEZ PAVČIČ, telesnokulturni delavec: »Vsem nam je jasno, da je samoprispevek v današnjem času edini način, da pridemo do prepotrebni objektov zlasti na področju šolstva, otroškega varstva in zdravstva. Nekateri so v razpravah o programu omenjali tudi športne objekte, ki naj bi jih uvrstili v program, vendar menim, da take zahteve niso utemeljene. Vrhunski šport resda potrebuje določene objekte in druge pogoje za delo, za ljubitelje rekreacije pa ima Ljubljana takorekoč idealno lego. Rekreacija ne sodi v pokrite prostore, saj imamo okrog Ljubljane čudovite terene, na katerih je že danes ob vsakem vremenu vse polno ljubiteljev zdrave rekreacije.«

Veronika Janežič

VERONIKA JANEŽIČ, namestnica poslovodje: »Vem, kaj smo zgradili s sredstvi prvega in drugega samoprispevka in slišala sem, kaj naj bi s sredstvi tretjega. Menim, da je vse to potrebno. Še najbolj pa je potrebna porodnišnica. Sama sem bila tam in vem, kakšne so razmere. Sicer za zdaj ne potrebujem varstva v vrtcu, ker mi triletno hčer pazi mati, toda v službi poslušam sodelavke, kakšne težave imajo, ko iščejo varstvo za drugega otroka, če jim je uspelo že prvega vključiti vanj. Mnenja sem pa, da bi morali biti vrtci odprti tudi popoldne, saj nas veliko žensk dela v popoldanski izmeni, še zlasti v poklicih, kot je naš.«

Andrej Vivod

ANDREJ VIVOD, študent: »Čeprav do zaposlitve ne bom plačeval samoprispevka, sem za, in menim, da vse predvidene objekte tudi nujno potrebujemo. Morali pa bi graditi po načelu: s čim manj sredstev čim več zgraditi. To pa bi lahko uresničili z izdelavo tipskih načrtov za šole in vrtce, ki bi jih bilo lahko z minimalnimi popravki tudi prilagajati. S tem bi veliko prihranili.«

Zdravko Fic

ZDRAVKO FIC, predsednik OK ZSMS: »Prepričan sem, da bodo objekti, zgrajeni z zbranim denarjem samoprispevka III, zagotovili lepšo prihodnost našim otrokom. Zato smatram, da bomo predvsem mladi, teh pa je v Šiški približno 24.000, glasovali za uvedbo samoprispevka III. Je pa izgradnja objektov samoprispevka II z denarjem, ki ga bomo prispevali, v sedanjem težkem družbenoekonomskem položaju tudi nujno potrebna.«

bogatejšo Ljubljano

svet skupščine občine imenoval komisijo, ki je pripravila vsebinsko zasnovano programa adaptacije in sanacije, ki je vključena v predloženi program samoprispevka III. Povedati je treba, da je v srednjeročnih planih občine Vič-Rudnik predvidena tudi ureditev vodovoda, ki je prav tako pogoj za normalno delovanje doma na Rakitni. Tam je bila pred kratkim zgrajena manjša osnovna šola, ki jo bodo lahko obiskovali bolni otroci v času rehabilitacije in ne bo potrebno organizirati pouka v okrevališču.

SMO HUMANA DRUŽBA

Humanost vsake družbe se ocenjuje po tem, kako poskrbi za svoje manj sposobne člane. Zato bomo na že pridobljenem zemljišču s sredstvi samoprispevka III zgradili Varstveno delovni center za duševno prizadete občane; s sredstvi pa se bodo v gradnjo vključile tudi Medobčinska zdravstvena skupnost s 17.600.000 din, Samoupravna stanovanjska skupnost s 27.900.000 din, Skupnost invalidsko pokojninskega zavarovanja s 32.700.000 din, Skupnost za zaposlovanje Ljubljane s 8.300.000 din.

Da bi spoznanja znanosti in stroke, ki že razpolaga z možnostmi in sredstvi za rehabilitacijo slušno in govorno prizadetih otrok lahko vnesli v našo delovno prakso, bomo s sredstvi samoprispevka III v višini 37.600.000 din zgradili najpotrebnejši avdiologopedski oddelek v sklopu izgradnje Centra za korekcijo slušno in govorno prizadetih otrok.

SKUPAJ: 36 OBJEKTOV IN 4 DOKUMENTACIJE

Tako se je dosedanji program na podlagi pripomb občanov razširil od 34 na 36 objektov, za 4 objekte pa bodo pripravili dokumentacijo za nadaljnjo gradnjo.

V času od izdaje osnutka sklepa o razpisu referenduma III do oblikovanja predloga programa za obravnavo in sprejem v občinskih in mestni skupščini so bili številni razgovori v občinskih in mestnem operativnem štabu za samoprispevek III o možnostih racionalizacije posameznih programov porodnišnica, ostali zdravstveni objekti, Varstveno delovni center, itd.), predvsem glede potrebne velikosti objektov. Sočasno je bila pripravljena tudi terminska dinamika dotoka sredstev, v katero so časovno vpeti posamezni objekti. Pri pokrivanju priliva sredstev in časovno dinamiko graditve objektov smo morali nekatere objekte časovno prilagoditi razpoložljivim sredstvom.

Pri vseh objektih so ponovno pregledani stroški urejanja zemljišč in komunalne opreme, izvršeni premiki pričeta del v skladu s finančnimi možnostmi ter poenoteni kriteriji časa graditve. Posledica teh ukrepov so popravljene ocenjene končne vrednosti objektov.

KOLIKO BOMO ZBRALI

Skupna investicijska vrednost objektov po tako opredeljenem programu znaša skupaj 4.698.000.000 din.

Od tega zneska bomo z 1,5% samoprispevkom zbrali 3.731.500.000 din, 966.500.000 din bodo prispevale samoupravne interesne skupnosti v skladu z njihovimi srednjeročnimi programi, v katere so vgradile tudi sredstva za kasnejše funkcioniranje objektov, zgrajenih s samoprispevkom.

S tako zasnovanim in finančno ovrednotenim programom so vsa sredstva, zbrana s samoprispevkom ter obogatena s sredstvi samoupravnih interesnih skupnosti, porazdeljena na objekte.

CENZUS BO 8000 DINARJEV

Z ozirom na pripombe občanov glede preizkusa postavljenega cenusa je bil sprejet predlog, da samoprispevka ne bodo plačevali delovni ljudje in občani, katerih čisti osebni dohodek ali pokojnine ne presegajo 8000 din mesečno (prej 7000) oziroma, če dohodek na družinskega člana ne presega 4000 (prej 3500) din mesečno, kar se vsako leto uskladi z rasto osebnih dohodkov v Ljubljani. Plačevanja samoprispevka so oproščeni tudi kmetje, katerih kmetije so uvrščene v četrto davčno kategorijo in so tudi oproščeni plačevanja davka od zemlje, in, kot je bilo zapisano že v osnutku predloga, delovni ljudje in občani, ki imajo osebne dohodke iz kmetijske dejavnosti, vendar njihov letni katastrski dohodek negozdnih zemljišč ne presega 11.500,00 din na gospodarstvo.

Z ozirom na povišanje cenusa se bo s sredstvi samoprispevka III, zbralo približno 75.500.000 din manj, kot je bilo prvotno predvideno, vendar pa se je zaradi racionalizacije in ponovne ocene potrebne velikosti posameznih objektov končna investicijska vrednost (skladno s tem bodo tudi SIS prispevale manj, kot je bilo prvotno predvideno) zmanjšala za 139.600.000 din.

Z zvišanjem cenusa bodo plačevanja samoprispevka oproščeni vsi tisti, ki so tega dejansko upravičeni. Ker je samoprispevek solidarnostni vir združevanja sredstev in zaradi povišanja cenusa ni potrebno in možno uvajati diferencirane stopnje.

V javni razpravi je bilo izraženo vprašanje, zakaj začasno prijavljeni delavci ne plačujejo samoprispevka. Takšna je zakonska opredelitev, ki pa ne zapira možnosti, da tudi začasno prijavljeni (predvsem tisti, ki žive v Ljubljani že dalj časa), ne bi prispevali prostovoljno in z osebnim izjavljanjem sredstva v sklad samoprispevka. O takih možnostih bo potrebno razmisliti ob sprejemanju odloka o uvedbi samoprispevka III v Ljubljani.

DOGOVORI

tribuna

GLASLO SZDL GRČINE LJUBLJANA-SIŠKA

NASA KOMUNA

glasilo ok szdl ljubljana vič-rudnik

Naša SKUPNOST

glasilo szdl ljubljana mesta-polje

ZBOR OBČANOV

GLASLO SZDL LJUBLJANA-SIŠKA

Skupne strani samoprispevku III uredil Stane Drojlc